

LEERLIJN MONDGEZONDHEID

BASISONDERWIJS

WWW.GEZONDEMOND.BE

Inleiding

Waarom

Samen tanden leren poetsen in de klas, even op bezoek bij de tandarts? Fantastisch! We zijn blij dat jullie aandacht schenken aan mondgezondheid. Maar eenmalig aandacht schenken aan mondgezondheid heeft weinig effect. Met deze leerlijn willen we jullie helpen om op een gestructureerde manier jullie leerlingen in contact te brengen met mondgezondheid tijdens hun schoolloopbaan.

Voor wie

Deze leerlijn is ontwikkeld voor alle actoren in de setting onderwijs. De directie kan gebruik maken van de leerlijn om structurele maatregelen te nemen en acties op te zetten rond mondgezondheid of het thema mondgezondheid mee te nemen in andere aan gezondheid gerelateerde acties. Leerkrachten kunnen de leerlijn gebruiken om hun lesinhoud in diverse vakken vorm te geven en lesmaterialen te selecteren. Tenslotte kan de leerlijn inspiratie bieden bij het opstellen van de leerplannen.

Domein overschrijdende doelen

Deze leerlijn vestigt aandacht op het belang van mondgezondheid, de preventie van mondgezondheidsproblemen en de promotie van een gezonde mond binnen verschillende leergebieden en vakken. Afstemming over leerinhoud over verschillende leerjaren heen en leergebieden is cruciaal voor een succesvol gebruik van de leerinhouden.

Ontwikkeling

Deze leerlijn werd ontwikkeld op basis van wetenschappelijke studies en internationale leerlijnen en werd afgestemd op het onderwijs in Vlaanderen. Deze leerlijn werd afgetoetst bij experts binnen de mondzorg, onderwijs en ervaringsdeskundigen.

Opbouw

Leerdoelen en thema's

Deze leerlijn bestaat uit 4 thema's met betrekking tot mondgezondheid. Een ander aspect dat belangrijk is voor de mondgezondheid is de omgang met en het interpreteren van reclame. Dit wordt als thema uitgebreid behandeld in de leerlijn voeding en zal hier niet verder uitgewerkt worden.

Voor elk thema voorzien we leerdoelen voor elk van de 4 onderwijsgraden van het basisonderwijs. De leerdoelen worden opgedeeld op basis van de belangrijkste determinanten: kennis, vaardigheden en attitudes. Ze zijn aangepast aan de leeftijd én er is rekening gehouden met de noden van de leeftijdsgroep. De leerdoelen van de verschillende graden volgen elkaar op en vormen een logisch geheel waarbij de kleuter, het kind en de jongere gradueel hun kennis, vaardigheden en attitude rond mondgezondheid verbeteren. Uiteraard is het belangrijk dat de inhoud aansluit bij de leefwereld van de leerlingen. Indien een leerkracht ervaart dat de inhoud minder aansluit bij de klasgroep dan is het uiteraard mogelijk om andere keuzes te maken voor de effectieve lesinhoud.

Samenhang met eindtermen en ontwikkelingsdoelen

De leerdoelen werden zo veel als mogelijk gekoppeld aan de ontwikkelingsdoelen (OD) en de (vakoverschrijdende) eindtermen (VOET), verbonden aan mondgezondheid. Deze kunnen ook teruggevonden worden op de [website van het departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Overheid](#).

Hoe ga je hiermee aan de slag?

Voor elk thema wordt er verwezen naar lesinhouden en lesmaterialen die kunnen dienen als inspiratie bij het integreren van de leerdoelen in concrete lesinhoud. Deze leerlijn, samen met de inspiratiebundels voor het uitwerken van de lessen, staan op de website van het Vlaams Instituut Mondgezondheid: www.gezondemond.be

Dit document wordt aangeboden onder vorm van een digitale pdf. Dit wil zeggen dat alle onderlijnde woorden linken bevatten naar een andere pagina in dit document of een externe webpagina.

Beleidsmatige aanpak

Voor een kwaliteitsvol gezondheidsbeleid op school is een beleidsmatige aanpak cruciaal. Gezond Leven ontwierp hiervoor een gestructureerde matrix die als leidraad kan dienen voor de ontwikkeling van dit beleid met focus op educatie, omgevingsinterventies, beleid en afspraken op verschillende niveaus binnen de schoolomgeving. Meer info: [Vlaams Instituut Gezond Leven](#).

Deze leerlijn mondgezondheid heeft als doel om alle jongeren op een gestructureerde manier te sensibiliseren, te informeren en vaardigheden aan te leren. Binnen de gezondheidsmatrix kan je de leerlijn dus plaatsen onder de strategie 'educatie'.

Wil je ook aan de slag gaan met de andere strategieën om op een kwalitatieve manier een mondgezondheidsbeleid in jullie school te installeren dan verwijzen we je graag door naar onze inspirerende [mondgezondheidsmatrix](#) met allerlei tips en tricks voor een mondgezondheidsbeleid op school.

Gezonde mond in een gezond lichaam

Mondgezondheid staat uiteraard niet alleen. Mondgezondheid is deel van de algemene gezondheid en hangt dus samen met verschillende andere leerlijnen. Omdat verschillende thema's binnen de andere leerlijnen al aan bod komen, worden deze hier niet verder uitgewerkt maar wordt verwezen naar deze andere leerlijnen. Het is mogelijk om verschillende leerdoelstellingen uit verschillende leerlijnen te combineren. Zo zal er binnen de leerlijn mondgezondheid enkel worden ingegaan op mondvriendelijke voeding en het verschil met gezonde voeding, en zal er voor gezonde voeding verwezen worden naar de leerlijn voeding. Ook voor het aspect 'Hoe omgaan met reclame' zullen er enkele voorbeelden gegeven worden van het belang hiervan voor mondgezondheid en wordt er ook bij verder verwezen naar de leerlijn voeding, die hier dieper op ingaat.

Op deze [pagina van Gezond Leven](#) vind je leerlijnen over voeding, beweging, verslavende middelen en relaties & seksualiteit.

INHOUDSTAFEL

01

De mond als deel van het lichaam

Thema 1 behandelt de functie van de mond, de structuur en de bouw van de tanden en de omgevende weke weefsels. In verschillende stappen leren de leerlingen de mond kennen, de functies en de samenhang met de algemene gezondheid.

02

Zorg voor de mond

Thema 2 gaat in op de mondverzorging. Wat is er nodig voor een goede dagelijkse mondzorg? Het poetsen, maar ook het jaarlijks tandartsbezoek komen aan bod.

03

Bezoek aan de mondzorgprofessional

Thema 3 behandelt het bezoek bij de tandarts, de mondhygiënist en het jaarlijks preventief onderzoek.

04

Mondvriendelijke voeding

Thema 4 gaat over mondvriendelijke voeding. Wat verstaat men onder mondvriendelijke voeding? Wat zijn de verschillen met gezonde voeding?

05

Mondgezondheidsbeleid op school

Mondgezondheid opnemen in het gezondheidsbeleid van je school, hoe doe je dat? Via de gezondheidsmatrix geven we enkele tips voor een kwalitatief mondgezondheidsbeleid.

06

Materialen en succesfactoren

Hier vind je verschillende uitgewerkte materialen om aan de slag te gaan met deze leerlijn en ter ondersteuning van het mondgezondheidsbeleid op school.

Thema 1

**De mond als deel
van het lichaam**

Leerdoelen

	Kennis	Vaardigheden	Attitude
Kleuters	<ul style="list-style-type: none">• De kleuters kunnen vertellen dat de mond nodig is om te eten, lachen en praten.• De kleuters kunnen vertellen dat melktanden kunnen wiebelen. (3de kleuterklas).	<ul style="list-style-type: none">• De kleuters kunnen de tanden aanwijzen op een foto.• De kleuters tonen de functies van hun tanden 'eten, praten, lachen,..).	<ul style="list-style-type: none">• De kleuters vinden het belangrijk om geen gaatjes te krijgen.• De kleuters ervaren tandenpoetsen als een leuke activiteit.• De kleuters vinden het normaal om water te drinken in school.
1ste graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen de verschillende soorten tanden aanduiden op een tekening• De leerlingen kunnen de basisfuncties van de verschillende tanden verbinden met de juiste tand.• De leerlingen kunnen aanduiden welke tanden eerst wisselen.• De leerlingen kunnen een tand met gaatjes (tandbederf) onderscheiden van een gezonde tand.• De leerlingen kunnen het tandvlees aanduiden	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen het aantal tanden in de mond tellen.• De leerlingen kunnen de snijtand, de hoektand en de maaltand aanduiden.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het vermijden van gaatjes belangrijk.

Leerdoelen

	Kennis	Vaardigheden	Attitude
2de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen het verschil tussen het melkgebit en het blijvend gebit beschrijven.• De leerlingen kunnen uitleggen dat suiker ervoor zorgt dat er gaatjes ontstaan.• De leerlingen kunnen de belangrijkste oorzaken van tandbederf benoemen.• De leerlingen kunnen de verschillende tanden in de mond benoemen.• De leerlingen kunnen de verschillende delen in de mond herkennen en hun functie verbinden (tanden, speeksel, tandvles, tong, wang,...).• De leerlingen kunnen de gevolgen van niet goed poetsen aanduiden (vb, dat tandvles gaat bloeden, gaatjes ontstaan,..).	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen de verschillende delen van een tand aanduiden. (kroon, hals, wortel).	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het gezond houden van de mond belangrijk.
3de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen vertellen uit hoeveel tanden het melkgebit en blijvend gebit bestaat.• De leerlingen kunnen het verschil tussen de soorten tanden benoemen.• De leerlingen kunnen uitleggen hoe het wisselen van de tanden verloopt en welke tanden nog zullen bijkomen in de mond.• De leerlingen kunnen het belang van mondgezondheid voor de algemene gezondheid uitleggen.• De leerlingen kennen de functies van het speeksel.• De leerlingen kunnen de stappen van het ontstaan van tandbederf (gaatjes) in de juiste volgorde plaatsen.• De leerlingen kunnen uitleggen waarom het tandvles kan ontsteken en wat de symptomen zijnDe leerlingen weten waarom een goede kauwfunctie belangrijk is.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen aanduiden hoe de mond een invloed heeft op het lichaam.• De leerlingen kunnen de structuur/bouw van een tand (glazuur, dentine, pulpa (zenuw, bloedvaten) aanduiden op een tekening.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het gezond houden van de mond belangrijk.

Eindtermen

De eindtermen hieronder beschreven kunnen gelinkt worden aan de voorgestelde leerdoelen voor dit thema. Bij het uitvoeren van de activiteiten in de inspiratiemap kunnen bijkomende eindtermen aangesproken worden.

Kleuters

Lichamelijke opvoeding

- 1.7 de kleuters kunnen voor verschillende basisbewegingen de ledematen functioneel en gecoördineerd inschakelen;
- 1.11 de kleuters tonen een duidelijke linker en rechter voorkeur voor éénhandige taken;
- 1.28 de kleuters tonen een toenemende bedrevenheid in het functioneel aanwenden van klein-motorische vaardigheden.

Mens en maatschappij

- 4.1 de kleuters kunnen een menselijke figuur tekenen met de belangrijkste lichaamsdelen (het hoofd, de romp, de benen, de armen, de oren, de ogen, de neus en de mond) op de juiste plaats.

Wetenschap en techniek

- 1.7 de kleuters kunnen bij zichzelf aangeven welk lichaamsdeel instaat voor het horen, zien, ruiken, proeven en voelen;
- 1.9 de kleuters kunnen bij zichzelf en bij anderen het verschil tussen ziek, gezond en gewond zijn herkennen;
- 1.10 de kleuters kunnen in concrete situaties gedragingen herkennen die bevorderlijk of schadelijk zijn voor hun gezondheid.

Nederlands

- 1.2 de kleuters kunnen voor hen bestemde vragen in concrete situaties begrijpen;
- 1.3 de kleuters kunnen een mondelinge, voor hen bestemde boodschap, ondersteund door beeld en/of geluid, begrijpen;
- 2.5 de kleuters kunnen iemand of iets beschrijven volgens kleur, vorm, grootte of een specifieke eigenschap.

Muzische vorming

- 3.1 de kleuters kunnen eigen belevenissen, ervaringen, gedachten, gevoelens, handelingen verwoorden

Eindtermen

Lager onderwijs

Wiskunde

- 4.2 De leerlingen zijn in staat om de geleerde begrippen, inzichten, procedures, met betrekking tot getallen, meten en meetkunde, zoals in de respectievelijke eindtermen vermeld, efficiënt te hanteren in betekenisvolle toepassingssituaties, zowel binnen als buiten de klas.

Mens en maatschappij

- 1.2. De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatie gebonden zijn;
- 5.1 De leerlingen kunnen op hun niveau verschillende informatiebronnen raadplegen.

Wetenschap en techniek

- 1.8. De leerlingen kunnen de functie van belangrijke organen die betrokken zijn bij ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop in het menselijk lichaam verwoorden op een eenvoudige wijze;
- 1.9. De leerlingen kunnen de functie van de zintuigen, het skelet en de spieren op een eenvoudige wijze verwoorden;
- 1.10. De leerlingen kunnen lichamelijke veranderingen die ze bij zichzelf en leeftijdsgenoten waarnemen, herkennen als normale aspecten in hun ontwikkeling;
- 1.12. De leerlingen kunnen het verband illustreren tussen de leefgewoonten van mensen en het klimaat waarin ze leven;
- 1.17. De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam;
- 1.18. De leerlingen weten dat bepaalde ziekteverschijnselen en handicaps niet altijd kunnen worden vermeden;
- 1.19. De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op ziekten en ongevallen vermindert.

Eindtermen

Lager onderwijs

Leren leren

- 6. "Houdingen en overtuigingen. De leerlingen kunnen op hun niveau leren met:
 - nauwkeurigheid;
 - efficiëntie;
 - wil tot zelfstandigheid;
 - voldoende zelfvertrouwen;
 - voldoende weerbaarheid;
 - houding van openheid;
 - kritische zin."

Sociale vaardigheden

- 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.

Thema 2

Zorg voor de mond

Leerdoelen

Kennis

- De kleuters kunnen de tandenborstel in verband brengen met de mond.
- De kleuters vertellen dat ze de tanden poetsen om de bacteriën/micro-organismen (beestjes) weg te krijgen.
- De kleuters weten dat een tandenborstel niet dient om op te bijten
- De kleuter weet dat hij/zij de mond moet openen om te poetsen.

Vaardigheden

- De kleuters kunnen een schrobbende beweging maken met de tandenborstel in de mond.
- De kleuters herkennen een tandenborstel en tandpasta.
- De kleuters kunnen de tandenborstel correct vasthouden volgens de palmgreep.
- De kleuters kunnen verschillende tandenborstels herkennen (elektrisch en manueel).
- De kleuters kunnen de correcte hoeveelheid tandpasta op de tandenborstel doen.
- De kleuter zet de tandenborstel na het poetsen rechtop in de beker.
- De kleuter kan een verhaal over tanden poetsen in de juiste volgorde leggen.

Attitude

- De kleuter toont geen angst bij het gebruiken van de tandenborstel.
- De kleuter toont interesse in het tanden poetsen.
- De kleuter vindt het fijn om de tanden te poetsen.
- De kleuter neemt initiatief om de tanden zelf te poetsen.

Kleuters

Leerdoelen

Kennis

- De leerlingen vertellen dat ze hun tanden minstens 2 minuten moeten poetsen.
- De leerlingen kunnen aangeven dat ze 2 maal per dag hun tanden moeten poetsen.
- De leerlingen vertellen dat ze over dag en voor het slapengaan hun tanden moeten poetsen.
- De leerlingen kunnen uitleggen hoe ze hun tanden moeten poetsen.
- De leerlingen kunnen de stappen van het tandenpoetsen in de juiste volgorde zetten.
- De leerlingen weten dat mama/papa nog even moet napoetsen.
- De leerlingen weten dat naspoelen met water niet nodig is
- De leerlingen kunnen in eenvoudige termen uitleggen wat plaque op de tanden is.
- De leerlingen kunnen een versleten tandenborstel van een goede tandenborstel onderscheiden op een foto
- De leerlingen kunnen op een afbeelding een manuele en elektrische tandenborstel aanduiden.
- De leerlingen kunnen uitleggen waar de 3B's voor staan.
- De leerlingen kunnen met eigen woorden vertellen dat zieke melktanden ook een invloed hebben op de blijvende tanden.
- De leerlingen kunnen zeggen dat de tandenborstel elk seizoen vervangen moet worden.

Vaardigheden

- De leerlingen kunnen hun tanden 2 minuten poetsen met een zandloper die de tijd aangeeft.
- De leerlingen kunnen tonen in welke volgorde ze hun tanden moeten poetsen.
- De leerlingen doen de juiste hoeveelheid tandpasta op hun tandenborstel.

Attitude

- De leerlingen vinden het belangrijk om hun tanden 2 minuten te poetsen met een zandloper die de tijd aangeeft.
- De leerlingen aanvaarden dat hun ouders napoetsen.

1ste graad

Leerdoelen

	Kennis	Vaardigheden	Attitude
2de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen uitleggen waarom plaque slecht is voor de tanden en het tandvlees.• De leerlingen kunnen uitleggen hoe ze plaque kunnen verwijderen.• De leerlingen weten dat fluoride belangrijk is.• De leerlingen kunnen de poetsvolgorde uitleggen (3B's).• De leerlingen weten wat het belangrijkste poetsmoment is.• leerlingen kunnen uitleggen waarom hard poetsen hun tandvlees kan beschadigen.• De leerlingen weten waarom ze best niet spoelen na het poetsen.• De leerlingen weten dat er best fluoride in de tandpasta zit.• De leerlingen weten dat ze tanden poetsen om cariës en tandvleesontsteking te voorkomen.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen hun tanden 2 minuten poetsen volgens de 3B's.• leerlingen kunnen de juiste poetstechniek (zie basisadviezen Gezonde Mond) zowel voordoen met de manuele als de elektrische tandenborstel.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden belangrijk hun tanden 2x per dag poetsen.• De leerlingen willen meer weten over tanden poetsen.
3de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen weten dat ze elk seizoen, of als hij versleten is, hun tandenborstel moeten vervangen.• De leerlingen weten waarom fluoride belangrijk is.• De leerlingen kunnen de juiste poetsmethode uitleggen.• De leerlingen weten dat hun tanden na elke maaltijd moeten poetsen wanneer ze een beugel dragen.• De leerlingen weten dat ze vanaf 12 jaar ook tussen de tanden moeten poetsen.• De leerlingen weten dat de tandenborstel moet gereinigd worden na het poetsen	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen aantonen hoe ze de borstelkop moeten hanteren bij het tandenpoetsen.• De leerlingen gaan systematisch te werk bij het poetsen van de tanden.• leerlingen kunnen voordoen hoe ze hun tanden moeten poetsen als ze een beugel dragen.• leerlingen kunnen voordoen hoe ze de tandenborstel reinigen na het poetsen.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het belangrijk om elke dag correct hun tanden te poetsen.

Eindtermen

De eindtermen hieronder beschreven kunnen gelinkt worden aan de voorgestelde leerdoelen voor dit thema. Bij het uitvoeren van de activiteiten in de inspiratiemap kunnen bijkomende eindtermen aangesproken worden.

Kleuters

Lichamelijke opvoeding

- 1.7 de kleuters kunnen voor verschillende basisbewegingen de ledematen functioneel en gecoördineerd inschakelen;
- 1.11 de kleuters tonen een duidelijke linker en rechter voorkeur voor éénhandige taken;
- 1.28 de kleuters tonen een toenemende bedrevenheid in het functioneel aanwenden van klein-motorische vaardigheden;
- 1.29 de kleuters kunnen klein-motorische vaardigheden in verschillende situaties voldoende nauwkeurigheid gedoseerd en ontspannen uitvoeren;
- 1.30 de kleuters kunnen de functionele grepen gebruiken voor het hanteren van voorwerpen;
- 1.31 de kleuters kunnen een eenvoudige reeks van opeenvolgende handelingen uitvoeren binnen bewegingsactiviteiten;
- 1.32 de kleuters kunnen een gepast bewegingsantwoord geven op eenvoudige speltaken, bewegingsopdrachten, afspraken en regels;
- 2.4 de kleuters ontwikkelen een correcte lichaamshouding;
- 2.10 de kleuters ontwikkelen een goede hygiënische gewoonte en weten dat zij schoeisel en kledij moeten aanpassen aan de omstandigheden;
- 3.2 de kleuters kunnen speels bezig zijn met de eigen beweging en lichamelijkeheid;
- 3.11 de kleuters kunnen materiaal op de geëigende manier gebruiken.

Mens en maatschappij

- 1.3 de kleuters tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen in eigen mogelijkheden;
- 3.2 de kleuters kunnen een beperkt aantal vaste gebeurtenissen in het verloop van hun dag in een juiste volgorde aangeven;
- 3.3 de kleuters tonen tijdsbesef aan de hand van het functioneel gebruik van verschillende soorten kalenders;
- 4.6 de kleuters kunnen voorstellingen van vertrouwde plaatsen en voorwerpen herkennen.

Eindtermen

Kleuters

Wiskunde

- 2.8 de kleuters kunnen bij vergelijking van twee voor hen bekende activiteiten en bij voldoende duidelijke verschillen, verwoorden welke activiteit het langst en welke het kortst duurt;
- 3.1 de kleuters kunnen handelend, in concrete situaties de begrippen "in, op, boven, onder, naast, voor, achter, eerste, laatste, tussen, schuin, op elkaar, ver weg, dichtbij, binnen, buiten, omhoog en omlaag" in hun juiste betekenis gebruiken. Zij kunnen pictogrammen in verband met "richtingen" als symbolen hanteren.

Wetenschap en techniek

- 1.9 de kleuters kunnen bij zichzelf en bij anderen het verschil tussen ziek, gezond en gewond zijn herkennen;
- 1.11 de kleuters tonen goede gewoonten in hun dagelijkse hygiëne.

Muzische vorming

- 3.1 de kleuters kunnen eigen belevenissen, ervaringen, gedachten, gevoelens, handelingen verwoorden;
- 5.3 de kleuters kunnen de volgorde van een reeks van voorwerpen, prenten, beelden, klanken en geluiden vaststellen, veranderen, schikken, herschikken en er een nieuw verhaal rond vertellen.

Nederlands

- 2.3 de kleuters kunnen spreken over gevoelens als blijheid, angst, verdriet, verwondering;
- 2.5 de kleuters kunnen iemand of iets beschrijven volgens kleur, vorm, grootte of een specifieke eigenschap;
- 2.6 de kleuters kunnen antwoorden op gerichte vragen in verband met betekenis, inhoud, bedoeling, mening ... in concrete situaties.

Eindtermen

Lager onderwijs

Lichamelijke opvoeding

- 1.4 De leerlingen kennen hun voorkeurhand en -voet en kunnen deze ook efficiënt gebruiken;
- 1.26 De leerlingen kunnen klein-motorische vaardigheden in verschillende situaties voldoende nauwkeurig gedoseerd en ontspannen uitvoeren;
- 1.27 De leerlingen kunnen de functionele grepen gedifferentieerd gebruiken voor het hanteren van voorwerpen;
- 1.28 De leerlingen kunnen geconcentreerd bezig zijn met een bewegingstaak;
- 1.30 De leerlingen kunnen zelfstandig materiaal kiezen en opstellen;
- 2.1 De leerlingen hebben noties over eigen constitutie en ontwikkelen een correcte lichaamshouding.

Mens en maatschappij

- 1.3. De leerlingen tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen, gebaseerd op kennis van het eigen kunnen;
- 2.5. De leerlingen beseffen dat hun gedrag beïnvloed wordt door de reclame en de media.

Muzische vorming

- 4.6 De leerlingen kunnen het inoefenen, de voorbereiding, het aanwenden van de lichaamstaal en het uitvoeren (vertoning), door henzelf en anderen, kritisch bespreken.

Nederlands

- 2.8 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze: een instructie geven zodat iemand die vertrouwd is met de situatie, ze kan uitvoeren;
- 2.10 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) het gepaste taalregister hanteren als ze op basis van vergelijking, hetzij met hun eigen mening, hetzij met andere bronnen: tijdens een discussie met bekende volwassenen over een behandeld onderwerp passende argumenten naar voren brengen;
- 3.2 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in: de gegevens in schema's en tabellen ten dienste van het publiek.

Eindtermen

Lager onderwijs

Wetenschap en techniek

- 1.17. De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam;
- 1.19. De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op ziekten en ongevallen vermindert.

Wiskunde

- 4.2 De leerlingen zijn in staat om de geleerde begrippen, inzichten, procedures, met betrekking tot getallen, meten en meetkunde, zoals in de respectievelijke eindtermen vermeld, efficiënt te hanteren in betekenisvolle toepassingssituaties, zowel binnen als buiten de klas.

Leren leren

- 1. De leerlingen kunnen losse gegevens verwerven en gebruiken door ze betekenis te geven en te memoriseren;
- 3. De leerlingen kunnen op systematische wijze samenhangende informatie (ook andere dan teksten) verwerven en gebruiken.

Thema 3

**Bezoek aan de
mondzorgprofessional**

Leerdoelen

Kennis

Vaardigheden

Attitude

Kleuters

- De kleuters kunnen een tandarts/mondhygiënist herkennen op een tekening of foto.
- De kleuters kunnen vertellen dat de tandarts/mondhygiënist in de mond en naar de tanden kijkt.

- De kleuters kunnen de tandartspraktijk aanduiden op een foto.
- De kleuters kunnen de materialen van de tandarts/mondhygiënist aanduiden. (Spiegel, sonde, handschoenen, mondmasker).
- De kleuters kunnen de grote lijnen van een tandartsbezoek in de juiste volgorde leggen.

- De kleuters ervaren geen angst voor de tandarts/mondhygiënist.
- De kleuters ervaren geen angst voor het tandartsmateriaal.

1ste graad

- De leerlingen kunnen aangeven dat ze minstens 2 keer per jaar naar de tandarts/mondhygiënist moeten gaan.
- De leerlingen kunnen aanduiden op een afbeelding wat de tandarts/mondhygiënist doet tijdens de jaarlijkse controle.

- De leerlingen kunnen de volgorde van het verloop van een tandartsbezoek met afbeeldingen in de juiste volgorde leggen.

- De leerlingen ervaren geen angst om naar de tandarts te gaan.

Leerdoelen

	Kennis	Attitude
2de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen uitleggen waarom het belangrijk is om jaarlijks naar de tandarts/mondhygiënist te gaan.• De leerlingen kunnen uitleggen dat de tandarts/mondhygiënist niet alleen problemen in de mond oplost maar ook mondgezondheidsadvies geeft.• De leerlingen kunnen uitleggen wat een tandarts en mondhygiënist doet.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het belangrijk om naar de tandarts/mondhygiënist te gaan
3de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen de belangrijkste verschillen tussen mondzorgprofessionals (mondhygiënist, tandarts, orthodontist, stomatoloog, endodontoloog..) aanduiden.• De leerlingen kunnen uitleggen voor welke zorgen ze naar welke mondzorgprofessional gaan	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het belangrijk om 2 keer per jaar naar de tandarts/mondhygiënist te gaan.

Eindtermen

De eindtermen hieronder beschreven kunnen gelinkt worden aan de voorgestelde leerdoelen voor dit thema. Bij het uitvoeren van de activiteiten in de inspiratiemap kunnen bijkomende eindtermen aangesproken worden.

Kleuters

Lichamelijke opvoeding

- 1.36 de kleuters tonen pogingen tot verwoorden van gestelde acties;
- 3.8 de kleuters kunnen zich emotioneel uiten binnen aanvaardbare grenzen.

Mens en maatschappij

- 1.1 de kleuters kunnen bij zichzelf onderkennen wanneer zij bang, blij, boos of verdrietig zijn en kunnen dit op een eenvoudige wijze uitdrukken;
- 1.5 de kleuters kunnen bij anderen gevoelens van bang, blij, boos en verdrietig zijn herkennen en kunnen meeleven in dit gevoel;
- 1.9 de kleuters kennen en begrijpen omgangsvormen, leefregels en afspraken die van belang zijn voor het samenleven in een groep;
- 2.1 de kleuters kunnen beroepen en bezigheden van volwassenen die ze kennen op een eenvoudige wijze beschrijven;
- 4.6 de kleuters kunnen voorstellingen van vertrouwde plaatsen en voorwerpen herkennen.

Muzische vorming

- 5.3 de kleuters kunnen de volgorde van een reeks van voorwerpen, prenten, beelden, klanken en geluiden vaststellen, veranderen, schikken, herschikken en er een nieuw verhaal rond vertellen.

Nederlands

- 2.3 de kleuters kunnen spreken over gevoelens als blijheid, angst, verdriet, verwondering;
- 2.5 de kleuters kunnen iemand of iets beschrijven volgens kleur, vorm, grootte of een specifieke eigenschap;
- 2.6 de kleuters kunnen antwoorden op gerichte vragen in verband met betekenis, inhoud, bedoeling, mening ... in concrete situaties;
- 2.10 de kleuters kunnen zich inleven in duidelijk herkenbare rollen en situaties en vanuit eigen verbeelding/beleving hierop inspelen.

Eindtermen

Lager onderwijs

Mens en maatschappij

- 1.1. De leerlingen drukken in een niet-conflict geladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit;
- 1.2. De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatie gebonden zijn.

Nederlands

- 1.6 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) de informatie op een persoonlijke en overzichtelijke wijze ordenen bij een voor hen bestemde instructie voor een buitenschoolse situatie;
- 1.8 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een discussie met bekende leeftijdgenoten;
- 1.9 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een gesprek met bekende leeftijdgenoten;
- 2.9 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) het gepaste taalregister hanteren als ze op basis van vergelijking, hetzij met hun eigen mening, hetzij met andere bronnen: in een gesprek kritisch reageren op de vragen en opmerkingen van bekende volwassenen;
- 2.10 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) het gepaste taalregister hanteren als ze op basis van vergelijking, hetzij met hun eigen mening, hetzij met andere bronnen: tijdens een discussie met bekende volwassenen over een behandeld onderwerp passende argumenten naar voren brengen;
- 6.6 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën, en daarbij de attitudes, kennis en vaardigheden van de eindtermen Nederlands inzetten.

Muzische vorming

- 1.3 De leerlingen kunnen beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan;
- 3.4 De leerlingen kunnen spelvormen in een sociale en maatschappelijke context hanteren.

Eindtermen

Lager onderwijs

Wetenschap en techniek

- 1.17. De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam;
- 1.19. De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op ziekten en ongevallen vermindert.

Sociale vaardigheden

- 1.4 De leerlingen kunnen hulp vragen en zich laten helpen;
- 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren;
- 1.7 De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdsgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn;
- 2. De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.

Thema 4

Mondvriendelijke voeding

Leerdoelen

	Kennis	Vaardigheden	Attitude
Kleuters	<ul style="list-style-type: none">• Kleuters kunnen aanduiden welke voeding /drank goed of slecht is voor de tanden.• Kleuters weten dat veelvuldig snoepen en zoete dranken drinken nadelig is voor de (mond)gezondheid.	<ul style="list-style-type: none">• Kleuters kunnen basis voedingsproducten indelen volgens goed of slecht voor de tanden.	<ul style="list-style-type: none">• De kleuters vinden het belangrijk om mondvriendelijk te eten.
1ste graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen mondvriendelijke en mondonvriendelijke voeding aanduiden op afbeeldingen.• De leerlingen kunnen uitleggen dat ze best slechts maximaal 5 keer per dag een voedingsmoment hebben.• De leerlingen kunnen vertellen dat ze tussendoor best water of ongesuikerde melk drinken• De leerlingen weten dat suiker slecht is voor de tanden.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen aanduiden welke producten suiker bevatten.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het belangrijk om te kiezen voor mondvriendelijke voeding /dranken.

Leerdoelen

	Kennis	Vaardigheden	Attitude
2de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen weten wat mondonvriendelijke voeding is.• De leerlingen kunnen uitleggen dat de tanden voldoende rust nodig hebben tussen de maaltijden.• De leerlingen kunnen vertellen dat suikerrijke en zure voeding/dranken het glazuur kunnen aantasten.• De leerlingen weten dat water de beste dorstlesser is.• De leerlingen kunnen uitleggen waarom ook fruitsappen mondonvriendelijk zijn.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen mondvriendelijke en mond-onvriendelijke tussendoortjes onderscheiden.• De leerlingen weten hoe een voedingsdagboek bij te houden.• De leerlingen beoordelen of de voedingsmiddelen in hun voedingsdagboek mondvriendelijk of mondonvriendelijk zijn.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen vinden het belangrijk om mond-onvriendelijke voeding te vermijden.• De leerlingen vinden het belangrijk om slechts vijf keer per dag te eten.
3de graad	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kennen het verschil tussen mondvriendelijke en gezonde voeding.• De leerlingen kunnen uitleggen dat suikerrijke en zure voeding de zuurtegraad in de mond verandert.• De leerlingen kunnen uitleggen waarom ook light of zero frisdranken mondonvriendelijk kan zijn.	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen uitleggen waarom gezonde voeding mondonvriendelijk kan zijn.• De leerlingen maken een gezonde voedingskeuze.	<ul style="list-style-type: none">• Leerlingen vinden het belangrijk om te kiezen voor mondvriendelijk voedsel en dranken.• Leerlingen zijn bereid om hun voedingsgedrag aan te passen

Eindtermen

De eindtermen hieronder beschreven kunnen gelinkt worden de voorgestelde leerdoelen voor dit thema. Bij het uitvoeren van de activiteiten in de inspiratiemap kunnen bijkomende eindtermen aangesproken worden.

Kleuters

Mens en maatschappij

- 3.3 de kleuters tonen tijdsbesef aan de hand van het functioneel gebruik van verschillende soorten kalenders.

Muzische vorming

- 3.1 de kleuters kunnen eigen belevenissen, ervaringen, gedachten, gevoelens, handelingen verwoorden.

Nederlands

- 1.2 de kleuters kunnen voor hen bestemde vragen in concrete situaties begrijpen;
- 2.5 de kleuters kunnen iemand of iets beschrijven volgens kleur, vorm, grootte of een specifieke eigenschap;
- 2.6 de kleuters kunnen antwoorden op gerichte vragen in verband met betekenis, inhoud, bedoeling, mening ... in concrete situaties;
- 2.7 de kleuters kunnen in een gesprek met een eenvoudige maar relevante vraag of met commentaar reageren.

Wetenschap en techniek

- 1.1 De kleuters kunnen verschillen onderscheiden in geluid, geur, kleur, smaak en gevoel;
- 1.7 de kleuters kunnen bij zichzelf aangeven welk lichaamsdeel instaat voor het horen, zien, ruiken, proeven en voelen;
- 1.10 de kleuters kunnen in concrete situaties gedragingen herkennen die bevorderlijk of schadelijk zijn voor hun gezondheid;
- 12 de kleuters weten dat ze door de inname van sommige producten en planten ziek kunnen worden.

Eindtermen

Lager onderwijs

Mens en maatschappij

- 2.5. De leerlingen beseffen dat hun gedrag beïnvloed wordt door de reclame en de media.
- 2.6. De leerlingen tonen zich bereid om actieve en passieve vormen van vrijetijdsbesteding te onderzoeken en te evalueren.

Nederlands

- 1.6 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) de informatie op een persoonlijke en overzichtelijke wijze ordenen bij een voor hen bestemde instructie voor een buitenschoolse situatie;
- 1.8 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een discussie met bekende leeftijdgenoten;
- 1.9 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een gesprek met bekende leeftijdgenoten;
- 2.1 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze: aan leeftijdgenoten over zichzelf informatie verschaffen;
- 3.2 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in: de gegevens in schema's en tabellen ten dienste van het publiek;
- 3.7 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, informatie beoordelen die voorkomt in: reclameteksten die rechtstreeks verband houden met hun leefwereld;
- 4.5 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren): een formulier invullen met informatie over henzelf.

Muzische vorming

- 5.1 De leerlingen kunnen beeldsignalen waarnemen zodat men opvallend goede en minder geslaagde dingen kan doorzoeken en herkennen.

Eindtermen

Lager onderwijs

Wetenschap en techniek

- 1.8. De leerlingen kunnen de functie van belangrijke organen die betrokken zijn bij ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop in het menselijk lichaam verwoorden op een eenvoudige wijze;
- 1.9. De leerlingen kunnen de functie van de zintuigen, het skelet en de spieren op een eenvoudige wijze verwoorden;
- 1.17. De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam;
- 1.19. De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op ziekten en ongevallen vermindert.

Wiskunde

- 4.2 De leerlingen zijn in staat om de geleerde begrippen, inzichten, procedures, met betrekking tot getallen, meten en meetkunde, zoals in de respectievelijke eindtermen vermeld, efficiënt te hanteren in betekenisvolle toepassingssituaties, zowel binnen als buiten de klas.

Leren leren

- 1. De leerlingen kunnen losse gegevens verwerven en gebruiken door ze betekenis te geven en te memoriseren;
- 2. De leerlingen kunnen op systematische wijze verschillende informatiebronnen op hun niveau zelfstandig gebruiken;
- 5. "De leerlingen kunnen, eventueel onder begeleiding:
 - hun lessen, taken en opdrachten plannen en organiseren;
 - hun eigen leerproces controleren en bijsturen."

Sociale vaardigheden

- 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.

5

Mondgezondheids- beleid op school

Mondgezondheidsbeleid op school

Jullie gingen aan de slag met deze leerlijn mondgezondheid? Fantastisch, dit is al een eerste stap richting een kwaliteitsvol mondgezondheidsbeleid in jullie school.

Waarom werken aan gezondheid op school?

- Een gezonde levensstijl is geen louter individuele keuze. De keuzes van leerlingen en jongeren worden minstens even sterk beïnvloed door hun fysieke en sociale omgeving, én dus ook door de school.
- Gezondheid en onderwijs zijn sterk met elkaar verbonden. Zo zien we bijvoorbeeld dat gezondheid, en dus ook een gezonde mond een belangrijke voorwaarde is om tot leren te komen (aanwezigheid op school, ...).

Uiteraard staat mondgezondheid niet alleen. Werken aan gezondheid, dat is inzetten op een of meerdere thema's. Je kan natuurlijk niet aan alles tegelijk werken. Werk daarom stap voor stap. Je zal zien dat er heel wat overlap en linken zijn tussen de verschillende thema's. Ben je na mondgezondheid geïnteresseerd in een ander thema, dan verwijzen we je graag door naar dit [overzicht van alle thema's](#). Bij de blauwe thema's kunnen linken met mondgezondheid gemaakt worden.

- Gezonde voeding
- Relaties en seksualiteit
- Rookbeleid
- Verslaving: alcohol en drugs
- Beweging en sedentair gedrag
- Mentaal welbevinden
- ...
- Verkeer
- EHBO
- Milieu
- Pesten en grensoverschrijdend gedrag
- Kritisch omgaan met gezondheidsinformatie

Hoe ziet een gezondheidsbeleid op school er uit?

Een gezondheidsbeleid op school is meer dan een les over gezondheid. Het geheim zit in een mix van strategieën:

1. **Educatie**: Breng leerinhouden (kennis, vaardigheden en attitudes) over gezondheid actief aan.
2. **Omgevingsinterventies**: Richt ook je schoolomgeving gezond in. Denk hierbij zowel aan de fysieke als de sociale schoolomgeving.
3. **Afspraken en regels**: Maak afspraken met leerlingen, medewerkers van de school, ouders en partners.
4. **Zorg en begeleiding**: Zet in op zorg en begeleiding voor leerlingen die het nodig hebben. Hou rekening met leerlingen en jongeren in een kwetsbare situatie, met speciale noden of gezondheidsproblemen.

Deze strategieën vind je terug in de gezondheidsmatrix. De matrix helpt je om een kwalitatief gezondheidsbeleid op school uit te werken.

Komt dit je bekend voor, dan ben je waarschijnlijk al aan de slag gegaan met een gezondheidsbeleid voor een ander thema. Super, je kan dan dezelfde oefening maken met het thema mondgezondheid, aangevuld met de inspiratie die je op de volgende pagina's terug vindt.

OF

Ben je nog niet bekend met de gezondheidsmatrix en de andere tools van Gezond Leven en wil je hier graag meer over weten na het lezen van deze leerlijn dan verwijzen we je graag door naar het uitgebreid stappenplan voor een gezondheidsbeleid op school:

[Gezonde School](#).

Op de volgende pagina's vullen we de gezondheidsmatrix in voor het thema mondgezondheid en voor iedere strategie geven we enkele algemene tips en inspiratie over hoe jij het kan aanpakken in jouw school! De vertaling naar je eigen schoolomgeving dien je uiteraard zelf nog te doen.

Educatie

- Het CLB adviseert de leerling over het belang van mondgezondheid.
- Leerlingen die een onvoldoende mondhygiëne en/of onaangepaste voedingsgewoonten hebben bij de medische controle krijgen informatie over dagelijkse mondhygiëne en mondvriendelijke voeding.

- Mondgezondheid komt als thema aan bod in verschillende leerjaren (kleuterklas, 1ste graad, 2de graad en 3de graad)
- Er worden activiteiten georganiseerd rond mondgezondheid. Vb; samen poetsen (poetsmoeders?); gezonde tussendoortjes.
- De klas organiseert een uitstap naar een mondzorgprofessional in de buurt.
- De klas maakt zelf didactisch materiaal om mondgezondheid en mondvriendelijke voeding in de kijker te zetten in de school.

Omgeving

- Leerlingen hebben de mogelijkheid om de tanden op school te poetsen (bv bij dragen beugel).

- Alle medewerkers van de school nemen een voorbeeldrol op inzake mondhygiëne en voeding.

Afspraken & Regels

- Meebrengen van frisdranken en snoep wordt niet toegelaten.

- Er zijn afspraken over het opnemen van een voorbeeldrol door alle medewerkers op school.
- Leerlingen mogen hun flesje/ drinkfles vullen aan de kraantjes in de klas.

Zorg & begeleiding

- Het CLB adviseert een tandartsbezoek indien dit langer dan een jaar geleden is.
- Tijdige detectie van risicofactoren, signalen en symptomen van gezondheids- en ontwikkelingsproblemen ifv mondgezondheid tijdens medisch consult.
- Tijdige detectie van risicofactoren, signalen, symptomen van problemen in het gezin en de interactie tussen kind, jongere en opvoeders ifv mondgezondheid tijdens medisch consult.
- Maatregelen op maat van leerlingen met problemen (bv. verkennend gesprek, begeleidingsgesprek, doorverwijzing, ...)

- Wanneer mondgezondheid ontoereikend is bij meerdere leerlingen wordt er klassikaal extra aandacht aan besteed (voeding, poetskalender,...).

School

Schoolomgeving

Educatie

- Mondgezondheid is opgenomen in het algemeen gezondheidsbeleid van de school.
- Organiseren van een infosessie over het belang van mondgezondheid samen met een lokale mondzorgprofessional.
- School is geïnformeerd over voorzorgen en acties te nemen in kader van trauma in en rond de mond.

- Ouders worden geïnformeerd over het thema mondgezondheid als aanvulling op de lespakketten.
- Rol voor ouderraad.
- De school communiceert het mondgezondheidsbeleid of de projectwerking naar de mondzorgprofessionals in de buurt.
- Het CLB contacteert de ouders over het belang van een goede mondgezondheid en bezoek aan de tandarts en/of mondhygiënist.

Omgeving

- Enkel mondvriendelijke tussendoortjes op school.
- Het meenemen van mondvriendelijke snacks en dranken wordt aangemoedigd door de school.
- De school biedt een moment en plaats aan om tijdens de pauzes de tanden te poetsen.
- Indien er opgemerkt wordt dat een leerling thuis geen mogelijkheid heeft tot de dagelijkse mondhygiëne wordt het CLB verwittigd.

- Tijdens activiteiten na de schooluren wordt er getracht om mondvriendelijke voeding en dranken op te nemen in het aanbod.
- Bij uitstappen en schoolreizen wordt tijd voorzien voor mondhygiëne.

Afspraken & Regels

- Er zijn afspraken op school rond mondgezondheid en mondvriendelijke voeding tijdens de pauze's en extra-murosactiviteiten.
- Afspraak met alle leraren om mondvriendelijke tussendoortjes te nuttigen tussen de lessen.
- Alle gemaakte afspraken opnemen in het school- en arbeidsreglement.
- De school beschikt over een protocol bij trauma rond en in de mond.

- Er worden afspraken gemaakt met de ouders/voogd over welke dranken en tussendoortjes al dan niet mogen worden meegebracht van thuis.
- Ouders worden geïnformeerd over de afspraken via het schoolreglement.

Zorg & begeleiding

- De school heeft procedures over het signaleren en doorverwijzen van leerlingen met gezondheidsproblemen gelinkt aan mondgezondheid.
- School beschikt over contacten (tandarts, ziekenhuis) in geval van trauma in en rond de mond.

- Indien er problemen zijn op vlak van mondgezondheid wordt dit gesignaleerd aan / besproken met de ouders en CLB (vb. kind heeft een zeer sterk ruikende adem, kind eet 's middags niet, kind heeft zichtbaar pijn in de mond,...)

Educatie

Leerling

Het is belangrijk om tijdens de kinderjaren voldoende informatie te verstrekken aan leerlingen rond het belang van een goede mondgezondheid en de dagelijkse mondhygiëne. Dit advies kan gegeven worden door de leerkracht, CLB -arts, een verpleegkundige of een mondhygiënist in dienst. Bij leerlingen waar een onvoldoende mondhygiëne wordt vastgesteld, wordt verdere informatie gegeven. De 3 pijlers voor een Gezonde Mond staan hierbij centraal: goede dagelijkse mondhygiëne, bezoek aan de tandarts en/of mondhygiënist, en mond vriendelijke voeding.

Klas

Het thema mondgezondheid komt bij jullie op school aan bod in verschillende vakken en in verschillende leerjaren. Je brengt de leerlingen bv. kennis bij over een gezonde mond, leert hen op een correcte manier hun tanden te poetsen door bv. samen te poetsen of door een mondzorgprofessional in de buurt (tandarts, orthodontist, mondhygiënist uit te nodigen in de klas). Jullie maken hiervoor bv. gebruik van educatief materiaal, voeren een klasgesprek, maken zelf posters, poetsdiploma's, ...

School

Lessen of activiteiten rond mondgezondheid beperken zich niet tot het thema aan bod brengen in de klas, maar er worden ook klas overstijgende activiteiten georganiseerd.

Dit kan bv. een projectdag of - week zijn in het kader van Dag van de Mondgezondheid. Dit kan gecombineerd worden met het thema voeding.

Door het gebruik van de leerlijn mondgezondheid stemmen de leerkrachten af wie welke leerinhouden rond mondgezondheid en wanneer zal geven.

Leerlingen en het schoolteam op jullie school worden geïnformeerd over de acties binnen het beleid rond mondgezondheid op school.

Dit kan bv. gebeuren via het online communicatieplatform van de school, de website, de nieuwsbrief, een prikbord met nieuws, affiches, folders, vergaderingen, ...

Schoolomgeving

Ouders worden geïnformeerd over de acties binnen het beleid rond mondgezondheid op school. Dit kan bv. via het online communicatieplatform van de school, de agenda van de leerlingen, de website, de nieuwsbrief, een info-avond, social media van de school (vb. poetsfilmpjes laten maken door de leerlingen), de schoolblog, folder, heen- en weer schriftje (basisonderwijs). Eventueel kan een poetsmoment of presentatie door een tandarts/mondhygiënist voorzien worden waarop de ouders ook uitgenodigd worden.

Leerling

Folder basisadviezen mondgezondheid -12 jaar.

Klas

Inspiratiemap Cas en Kato

Hiermee kan je aan de slag met mondgezondheid in het kleuteronderwijs.

Lespaketten Flos en Bros

Hiermee kan je aan de slag met mondgezondheid in het lager onderwijs.

Poetskalenders, diploma's en nog veel meer....

Gezonde Mond koffer

Een uitleenbox vol met educatief materiaal, te lenen bij een LOGO in je buurt.

KlasCement

Alle materialen van Gezonde Mond zijn ook terug te vinden op de website van KlasCement. Ook kan je hier terecht voor inspiratiemateriaal van collega's. Vergeet dan wel zeker niet te checken of de gegeven informatie correct is.

Via de themapagina mondgezondheid kan je ook je eigen materiaal laten valideren voor een Gezonde Mond erkenning!

School

Dag van de mondgezondheid

Elk jaar op 20 maart staat mondgezondheid centraal. Ideaal om een actie hierrond te voeren op school.

Reizende tentoonstelling

Onze educatieve tentoonstelling reist jaarlijks heel Vlaanderen rond. Als school kan je de tentoonstelling zelf uitleenen, of je kan een bezoekje brengen als zij in je stad voorbij komt. vb, bibliotheek, stadhuis,...

Lesgever in jouw school?

Wil jij meer kennis rond mondgezondheid in jouw school. Dat kan op 2 manieren:

1. Via de opleiding het gebruik van de Gezonde Mond Koffer.
2. Contacteer het logo in je buurt voor het aanvragen van een freelancer die met behulp van de Gezonde Mond koffer een opleiding geeft binnen jouw school.

Schoolomgeving

Folder basisadviezen mondgezondheid -12 jaar.

De folder met basisadviezen kan meegeven worden aan de ouders.

Omgeving

Leerling

Er is een mogelijkheid om op school, en bij voorkeur in de klas, de tanden te poetsen. Dit kan door middel van het toewijzen van een plaats en moment om de tanden te poetsen. Dit voor alle leerlingen maar in het bijzonder zij die het thuis niet kunnen of leerlingen met een beugel.

Ook tijdens schoolreizen wordt er tijd en ruimte voorzien waar de leerlingen de kans hebben om voor hun mondhygiëne te zorgen.

Klas

Ook de klas kan ingericht worden om water drinken te stimuleren. In de klassen is een kraantje aanwezig waar leerlingen hun beker/drinkfles kunnen vullen.

Het is bij voorkeur ook duidelijk aangegeven dat de leerlingen aan dit kraantje hun beker/drinkfles mogen/kunnen vullen.

Er is plaats voorzien waar leerlingen hun beker/drinkfles kunnen plaatsen.

Er worden bekerv/drinkflessen voorzien voor de leerlingen.

School

Het aanbod van dranken, maaltijden en tussendoortjes op school is samengesteld op basis van de aanbevelingen voor een evenwichtig aanbod. Op basis van mond vriendelijke voeding wordt ook vers fruit verkozen boven smoothies omdat deze door hun plakkerigheid, zuurgehalte en suikers zeer mondonvriendelijk zijn. Verder wordt er aangeraden om na ieder tussendoortje water of melk te drinken om de pH-waarde van de mond terug te neutraliseren. Ook wordt aangeraden om niet meer dan vijf suikerhoudende eet-en drinkmomenten per dag in te lassen.

Er zijn voldoende plaatsen waar leerlingen gratis water kunnen bijvullen. Ook de eetzaal wordt ingericht om gezonde en mond vriendelijke keuzes aan te moedigen door bijvoorbeeld waterkaraffen op tafel te plaatsen en melk of suikervrije zuivelproducten als nagerecht te geven.

Schoolomgeving

Het aanbod voeding en dranken voor activiteiten na de schooluren is bij voorkeur samengesteld op basis van de aanbevelingen voor evenwichtige voeding en dranken op school.

Afspraken & regels

Leerling

De leerlingen zijn op de hoogte van de afspraken en regels.

Klas

De afspraken genomen op schoolniveau worden toegepast in de klas. De leerkrachten hebben een voorbeeldfunctie hierin.

School

Er zijn afspraken op schoolniveau omtrent het poetsen van de tanden tijdens de schooluren, het ter beschikking stellen van een duidelijke plaats waar de leerlingen hun tanden kunnen poetsen. Dit is belangrijk zodat de leerlingen weten op welke plaatsen ze hun tanden kunnen poetsen en alle leerkrachten achter dezelfde afspraken staan. Vb; elke klas voorziet een poetshoekje bij de wasbak. Deze afspraken worden opgenomen in het schoolreglement en/of de leefregels van de school.

Bij de regels en afspraken rond gezonde voeding wordt mond vriendelijke voeding niet vergeten. Mondvriendelijke voeding en gezonde voeding is niet altijd hetzelfde.

Betrek ook steeds de leerlingen en het schoolteam bij het opstellen van een mondgezondheidsbeleid op school.

Schoolomgeving

De school communiceert duidelijke richtlijnen aan de ouders over het meenemen van mond vriendelijke en gezonde dranken en tussendoortjes vb; suikerrijke koeken, snoepjes, chocomelk, fruitsap, yoghurt drinks,... Ook richtlijnen rond gezonde traktaties voor verjaardagen kunnen gecommuniceerd worden.

Vergeet ook de ouders niet te betrekken bij het uitwerken van het (mond)gezondheidsbeleid op school.

Samenwerking met mondzorgprofessionals in de buurt kan helpen bij de uitwerking van het mondgezondheidsbeleid. vb; een mondhygiënist of tandarts die jaarlijks poetsinstructies komt geven.

Zorg & begeleiding

Leerling

CLB en leerkrachten hebben een goed zicht op de gezondheidsgewoonten van de leerlingen die zij dagelijks zien. Vanuit dit oogpunt kunnen zij tijdig aan de alarmbel trekken bij detectie van problemen. Vb; leerling die zichtbaar pijn heeft bij eten/praten. Vb; Leerling die een zeer nadrukkelijke ademgeur heeft. Vb; leerling met duidelijk letsel, aandoening ter hoogte van de mond/tanden.

De school kan tijd, ruimte en materiaal voorzien voor leerlingen waarbij het uitvoeren van mondhygiëne thuis niet mogelijk/moeilijk is.

Klas

Wanneer mondgezondheid ontoereikend is bij meerdere leerlingen, wordt er klassikaal extra aandacht aan besteed.

Vb; Klassikaal samen de tanden poetsen 's morgens of na het middagmaal.

Vb; Klassikaal samen water drinken na tussendoortjes of na het middagmaal.

School

Leerkrachten weten dat ze mondgezondheidsproblemen kunnen signaleren aan het CLB en hoe ze dit moeten doen.

Leerkrachten worden geïnformeerd over welke stappen ze moeten ondernemen bij val met schade aan de mond/tanden. Deze informatie is terug te vinden op www.gezondemondbel.be (traumakaart).

Eerste Hulp Bij Tandongevallen

Wachtdienst tandarts 0903 39969 (weekends en feestdagen van 9.00-18.00 uur)

GEZONDE MOND VLAARIS INSTITUUT VOOR MONDGEZONDHEID

Blijvend gebit

- Tand is verplaatst:** Probeer de tand met zachte druk weer op zijn plaats te krijgen. Ga dezelfde dag naar de tandarts.
- Tand is gebroken:** Indien je het gebroken stukje vindt, neem je dit mee naar de tandarts. Ga onmiddellijk naar de dichtbijzijnde tandarts. Elke minuut telt!
- Tand is eruit geslagen:** Neem de tand bij de kroon vast. Nooit bij de wortel. Spoel kort af in water of melk bij zichtbaar vuil. Bewaar de tand in een potje met melk. Zeker niet droog bewaren! OF Plaats de tand DIRECT terug in de holte en bijt dicht op een zuivere katoenen zakdoek.

Schoolomgeving

Communicatie met de ouders rond mondgezondheidsproblemen van de leerlingen en het belang van bezoeken aan de tandarts of mondhygiënist is een belangrijke taak als signaalfunctie van het CLB. Tandheelkundige zorgen voor leerlingen jonger dan 18 jaar in België zijn volledig terugbetaald. Dit is vaak niet geweten door ouders en kan een belangrijke drempel zijn die weggenomen kan worden.

De school heeft contacten met een lokale tandarts/ziekenhuis/mondhygiënist in geval van dringende trauma's in en rond de mond mondproblemen.

Overzicht materiaal

Link

Uitleg

[Basisadviezen -12](#)

Basisadviezen voor een goede mondzorg bij leerlingen tot 12 jaar

[Basisadviezen +12](#)

Basisadviezen voor een goede mondzorg bij personen vanaf 12 jaar

[Gezonde
Mond koffer](#)

Een koffer vol didactisch materiaal dat kan gebruikt worden om met mondgezondheid aan de slag te gaan tijdens de les

[Activiteitenmap
Cas en Kato](#)

Om kleuters te sensibiliseren voor een goede mondgezondheid werd er allerlei educatief materiaal ontwikkeld. In de vertelplaten, activiteitenmap, poetsposter en poetssticker spelen Cas en Kato de hoofdrol.

[Lespakketten 1ste
en 3de graad
Glimlachen](#)

Hoeveel soorten tanden telt ons gebit en waarvoor dienen ze? Hoe poets je het best je tanden en hoe lang moet zo'n poetsbeurt duren? Het olijke duo Flos en Bros weet raad!

[Traumakaart:
eerste hulp bij
tandongevallen](#)

Hang deze kaart op in jullie EHBO hoek. En neem de adviezen op binnen de richtlijnen en afspraken op school.

[Inspiratiegids
mondgezondheid](#)

Selectie van materialen over mondgezondheid, nagekeken door Gezonde Mond. Alle materialen (bibliotheekboeken, filmpjes, liedjes,..) zijn gratis beschikbaar.

[Reizende
tentoonstelling](#)

De tentoonstelling is opgebouwd uit een wachtzaal en een tandartsenpraktijk. Door de verschillende modules, maken de leerlingen kennis met de 3 pijlers voor een gezonde mond.

[Waterpas,
bye bye dorst!](#)

Water is de perfecte dorstlesser. Om de jongsten onder ons daarvan te overtuigen, is er de waterpas. Die moedigt leerlingen op een speelse manier aan om veel water te drinken.

Algemene succesfactoren

Enkele aandachtspunten en succesfactoren die het succes van jullie gezondheidsbeleid kunnen vergroten:

- Vertrek vanuit de noden, prioriteiten en context van jouw school.
- Let er op dat je steeds vanuit een brede benadering van gezondheid (fysiek, mentaal, sociaal) vertrekt.
- Betrek leerlingen, ouders en alle medewerkers van de school.
- Zorg ervoor dat het (mond)gezondheidsbeleid deel uitmaakt van je schoolbeleid.
- Kom uit je hokje en sla de brug met de eindtermen, het beleid op leerlingenbegeleiding en andere educatie waar jullie rond werken op school (duurzaamheid, wereldburgerschap, ...)
- Heb niet enkel aandacht voor mogelijke risico's, maar ook voor de

**Deze aandachtspunten vertalen zich
in 7 concrete succesfactoren:**

VISIE

SAMENWERKING

LEIDERSCHAP

COMMUNICATIE

TIJD & MIDDELEN

DESKUNDIGHEID

LEERLINGEN-PARTICIPATIE

Wil je graag aan de slag met deze succesfactoren in jouw school of heb je nood aan een concreet actieplan voor het uitwerken van een kwalitatief gezondheidsbeleid? Neem dan zeker eens een kijkje op de website van [Gezonde School](#).

Colofon

Deze leerlijn is een realisatie van het Vlaams Instituut Mondgezondheid (Gezonde Mond) met steun van de Vlaamse Overheid.

Inhoud en ontwerp

Ellen Palmers
Laure D'Aes

Verantwoordelijke uitgever

Vlaams Instituut Mondgezondheid
UZ Gent, ingang 25
C. Heymanslaan 10,
9000 Gent

info@gezondemond.be
www.gezondemond.be

GEZONDE MOND

VLAAMS INSTITUUT
MONDGEZONDHEID

VLAAMS INSTITUUT MONDGEZONDHEID
GEZONDE MOND